

Umarım hepimiz iyisinizdir. Haziran ayının başında acı bir haberle sarsıldık. Tarih Vakfı kurucularından ve Toplumsal Tarih dergisine ilk gününden itibaren en fazla emek verenlerden Zafer Toprak-Hoca'mızı kaybettik. Onu Yayın Kurulu toplantılarındaki güleç ve muzip haliyle hatırlayacağız. Müthiş hafızasıyla bizlere yıldönümlerini hatırlatır, anektotlar anlatırdı. Kurul toplantılarına katılmadığında ise hepimiz kendimizi eksik hissederdik. Bu sayımızda onun sağlığında üzerinde çokça çalıştığı Lozan Antlaşması'nın yüzüncü yılına istinaden bir dosya bulunuyor. Editörlüğünü Eminalp Malkoç'un yaptığı dosyayı ona adıyoruz.

Dosyanın ilk yazısını Zafer Toprak'ın 2003 yılında dergimizde yayınladığı makalesinin tıpkı basımı oluşturuyor; bu yazıda Lozan Antlaşması'nın cumhuriyet açısından anlamı irdeleniyor.

İkinci yazıda Temuçin Faik Ertan Lozan Konferansı sırasında imparatorluğun ihyasına mı, bağımsız bir devlet kurma idealine mi odaklanıldığı sorusuna cevap arıyor.

Üçüncü yazıda Sabahattin Özel, Lozan Konferansı'na katılan Türk gazetecilerin neler yapıp neler yazdıklarının izini sürüyor.

Dördüncü yazıda İ. Arda Odabaşı, Lozan Konferansı sırasında İsveç seyahatinde bulunan Ahmet Emin (Yalman) Bey'in izlenimlerini aktarıyor.

Beşinci yazıda Çağla Tağmat ve Eminalp Malkoç, Lozan Barış Antlaşması'nın uluslararası alanda nasıl algılandığını, oluşan tepkilerin niteliğini tahlil ediyor.

Altıncı yazıda Resul Babaoğlu, Lozan Antlaşması'ndan sonra Türkiye'de antlaşmaya muhalif olanların neler yazdıklarına, söylemlerinin içeriğinde neler bulunduğu odaklanıyor.

Yedinci yazıda Deniz Ülke Arıboğan ve Hadiye Yılmaz Odabaşı, Lozan Antlaşması'nın psikopolitik açıdan nasıl okunması gerektiğini tartışıyor.

Dosyanın son yazısında Feyza Kurnaz Şahin, Lozan Barış Antlaşması'nın bir sözlüğünü derlemeye girişiyor.

Dosyanın ardından Zafer Toprak'ın dostları, meslektaşları ve öğrencileri hoca hakkındaki duygu ve düşüncelerini paylaşıyor.

Bir sonraki sayımızda görüşmek üzere, sağlıklılıkla kalın!

04 Osmanlı Basınında Yüz Yıl Önce Bu Ay

HAZIRLAYAN: EMEL SEYHAN

10 100. YILINDA LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASI: Pandora'nın Kutusu Açıldı mı?

EMİNALP MALKOÇ

12 80. Yıldönümünde Lozan Barış Antlaşması

ZAFER TOPRAK

20 LOZAN KONFERANSI'NDA TÜRKİYE: İmparatorluğu İhya Etmek mi, Bağımsız Bir Devlet Kurmak mı?

TEMUÇİN FAİK ERTAN

26 Lozan'da Türk Gazeteciler Ne Yaptılar, Ne Yazdılar?

SABAHATTİN ÖZEL

32 Lozan Konferansı Dışında Bir Dünyada Bir Gazeteci

İ. ARDA ODABAŞI

36 Lozan Barış Antlaşması Dış Dünyanın Penceresinden Nasıl İzlendi/Algılandı?

ÇAĞLA D. TAĞMAT
EMİNALP MALKOÇ

42 LOZAN HAFIZA SAVAŞLARI Karşıtlar Ne Dediler?

RESUL BABAOĞLU

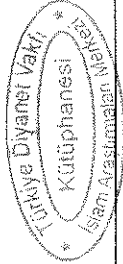
47 Psikopolitik İşlevi Açısından Lozan Antlaşması'nı Nasıl Okumalı?

DENİZ ÜLKE ARIBOĞAN
HADİYE YILMAZ ODABAŞI

52 100. Yılında Lozan (Barışı) Sözlüğü Denemesi İçin Geç Kalınmış mıdır? Bize Ne Anlatır?

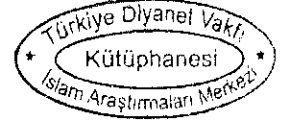
FEYZA KURNAZ ŞAHİN

AMARDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

BİR MİTOSUN DOĞUŞU:

İslami Popülizm, Necip Fazıl ve “Lozan’ın Gizli Maddeleri”

MADDE YAYIMLANDIKTAN

SONRA GELEN DOKÜMAN 26 Ekim 2023

A 817

FATİH YAŞLI

NECİP FAZIL’IN YARATTIĞI LOZAN MİTOSU,
BAŞKA İSLAMCI FİGÜRLERİN KATKILARIYLA
TEDAVÜLDE KALMAYA DEVAM ETMİŞ VE
BUGÜNLERE KADAR GELMİŞTİR.

Necip Fazıl
Kısakürek
SALT Arşivi

Popülizme dair herhangi bir metne başlarken öncelikli olarak popülizme dair iki şeye işaret etmek literatürde adeta bir kural haline gelmiştir. Bunlardan ilki, son yıllarda popülizm kavramının giderek popülerleşmesine ve sosyal bilimlerde ya da gündelik politik tartışma ve değerlendirmelerde bir “anahtar” haline gelişine yapılan vurgudur. İkincisi ise kavramın müphemliği, muğlaklığı ve üzerinde halen kesin olarak bir mutabakata varılmamış olmasıdır.

Sahiden de dünyadaki popülist dalganın yükselişine paralel bir şekilde popülizm tartışmalarında bir yükseliş söz konusudur ve yine sahiden de bu yükselişe rağmen halen kavrama dair kesin bir mutabakata varılmamıştır. Popülizm kavramına dair bir tartışma bu yazının sınırlarını da sorunsalını da aşmaktadır ve dolayısıyla böyle bir tartışmaya girilmeyecektir; ancak yine de bir “popülist minimum” a işaret edilecek popülizmin “olmazsa olmaz” diyebileceğimiz bir niteliği çıkış noktası olarak kabul edilecektir.

O nitelik, popülizmin toplumdaki “asli çelişki”yi, “temel ikiliği” tarif ediş biçimidir. Popülizm yola “halk-elitler” ikiliğinden yola çıkar, halkı yüceltirken elitleri yozlaşmış bir azınlık olarak sunar. Toplumdaki asli çelişkinin, temel ikiliğin bu olduğunu söyleyen popülizm hem söylemini hem de pratiğini bunun üzerine kurar. Popülizmi tarif etmek için kullanılan diğer özellikler, yani liderin halkla bütünleşmesi, onun adına konuşması, “müesses nizam”ı hedef alması, bunların hepsi “halk-elitler” ikiliğinden/çelişkisinden türer. Yani popülizmde her şeyden önce bu ikilik vardır.¹

Öte yandan popülizmin ünlü Soğuk Savaş kavramı “totalitarizm” gibi her şeyi açıklayan bir “maymun-cuk” olarak kullanılmasına ve “liberal demokrasi”ler dışında kalan ya da onun karşısında olan her akımı ve rejimi adlandırmak için indirgemeci ve toptancı bir şekilde kullanılmasına karşı dikkatli olmak gerekir.² Popülizmin farklı varyantları vardır ve o var-

yantları popülist siyasal öznenin asli çelişkiyi, temel ikiliği oluşturan “halk”ı ve “elitler”i nasıl tarif ettiğine, bunların içini nasıl doldurduğuna, bu ikiliği siyasal yelpazenin neresine tahvil ettiğine, hangi sınıfları halkla özdeşleştirdiğine ve hangi siyasal ideolojiyle eklemlediğine bakarak anlayabiliriz. Bu nedenle “sağ popülizmler” ve “sol popülizmler” vardır ve yine bu nedenle “-liberal literatürde olduğu gibi- örneğin Bolsonaro ile Chavez’i ya da Orban’la Lula’yı “popülizm” başlığında ortaklaştırıp analiz etme yanlışlığına düşmemek gerekir.

Popülizmin Türkiye’deki varyantlarından biri “İslami popülizm”dir. Türkiye’deki İslamcılık ideolojisi toplumdaki temel çelişkiyi “elitler” ve “halk” ikiliği üzerine kurar, söyleminin merkezine bu ikiliği yerleştirir ve bu nedenle de popülist bir karakter taşır. Türkiye İslamcılığı hem Osmanlı-Türkiye modernleşmesini hem de güncel siyaseti bu ikilik üzerinden okur. Bu okuma biçimine göre toplumdaki temel ikiliğin, asli çelişkinin bir tarafında “elitler” diğer tarafında ise “millet” vardır. İslami popülizmin “halkının” adı “millet”tir. “Elitler” Batıcı modernleşmeciler yozlaşarak milletin değerlerine yabancılaşmışlardır, “millet” ise esas olarak Müslümanlardan oluşan kolektif kimliğe işaret eder. Elitler “modernleşme” ya da “Batılılaşma” adı altında milleti öz değerlerinden, yani dininden, geleneklerinden, kültüründen koparmaya çalışmış, millet de buna direnmiştir. Bu mücadele tarihsel bir karakter taşır ve bugün de devam etmektedir: İktidardaki AKP “millet”i temsil etmekte ve halen “elitler”e karşı bir siyasal mücadele vermektedir.